

Asia: VN/23944/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeusministeriö on pyytänyt Ulosottolaitokselta lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ulosottokaaren 4 luvun 48 §:n väliaikaisesta muuttamisesta. Esityksen tavoitteena on korottaa ulosoton suojaosuus takuueläkkeen tasolle vuoden 2023 ajaksi. Suojaosuutta korottamalla lisättäisiin velallisten käyttöön jäävien tulojen määrää ja tuettaisiin siten heidän ostovoimaansa poikkeuksellisessa taloudellisessa tilanteessa.

Esityksessä on otettu kattavasti huomioon sen vaikutukset ulosoton kaikkiin osapuoliin Ulosottolaitokseen. Ulosotto lausuu suojaosuuden korottamisen vaikutuksista seuraavasti.

Suojaosuuden korottaminen takuueläkkeen tasolle lisäisi niiden henkilöiden määrä, joiden tulot eivät ylitä suojaosuutta ja he jäisivät ulosottotoimenpiteiden ulkopuolelle. Ulosotossa varattomaksi todettujen henkilöiden määrä ja maksuhäiriömerkintöjen aiheuttamat haitat lisääntyisivät. Suojaosuuden korottaminen pudottaisi arviolta noin 17 000 henkilöä ulosoton piiristä, joka on 23 % toistuvaistulon ulosmittauksen piirissä olevista velallisista. Tämä tarkoittaisi sen henkilöryhmän kasvua, jotka eivät esimerkiksi saa avattua puhelinliittymää maksuhäiriömerkinnän vuoksi. Laajemmin katsottuna tämä johtaa ihmisten eriarvoistumisen lisääntymiseen yhteiskunnassa ja siitä yksilölle aiheutuva haitta on merkittävä.

Esityksessä on myös huomioitu se, että ulosmittauskertymän vähäinen määrä voi käytännössä johtaa omaisuuden realisointiin. Ulosottomies ei voi edes sopia velallisen kanssa vapaaehtoista suorituksista, jos tulot ovat alle suojaosuuden. Tällaisessa tapauksessa mahdollinen omaisuus on realisoitava tai velallinen todetaan varattomaksi.

Velkojen tehokkaalla perinnällä on vaikutus luottoyhteiskunnan toimivuuteen. Suojaosuuden korottamisesta aiheutuisi velkojille noin 90–95 miljoonan euron menetykset vuodessa. Julkisoikeudellisten velkojen osuus tästä on noin 40–43 miljoonaa euroa vuodessa, joka merkitsee valtiolle tulojen menetyksiä. Muutoksella olisi mahdollisesti vaikutusta myös ihmisten luottokelpoisuuteen. Mahdollisuudet saada lainaa voisi heikentyä, mikäli velkojen mahdollisuudet velanmaksuun heikentyvät. Luototuksen ulkopuolelle jäävien henkilöiden määrä voisi kasvaa ja luotonehdot kiristyä.

Suojaosuuden nostoa takuueläkkeen tasolle on arvioitu myös 26.5.2021 julkaistussa tutkimusraportissa Ulosottovelka, sosiaaliturva ja työn tarjonta (jatkossa TEAS-selvitys). Raportissa suojaosuutta on arvioitu työllisyyden parantamisen näkökulmasta, mutta raportissa tuodaan esiin muutoksen vaikutukset, jotka liittyvät suojaosuuden nostoon takuueläkkeen tasolle.

Tutkimuksessa todetaan, että suojaosuuden nosto vaikuttaisi velkojen takaisin maksuun hidastaen sitä kautta linjan. Suojaosuuden noston työllisyysvaikutus olisi tutkimuksen mukaan hetkellinen ja pieni. Suojaosuuden nosto takuueläkkeen tasolle vaikuttaisi velkojen takaisin maksuun tutkimuksen mukaan melko paljon, sillä suojaosuuden nosto vaikuttaa myös suurituloisten ulosmittaukseen. Lisäksi tutkimuksessa todetaan, että vaikka suojaosuuden nosto parantaa pienituloisten toimeentuloa, niin vastaavasti ulosoton pidentymisen johdosta toimeentulo heikkenee tarkastelujaksolla myöhemmin. Tutkimuksessa esiin tulleet seikat eivät ulosoton näkemyksen mukaan puolla suojaosuuden nostamista takuueläkkeen tasolle.

Uudistusten vaikutuksia on tärkeää seurata sekä ulosotossa että laajemmin sen ulkopuolella. Ulosoton vapaakuukausijärjestelmään ollaan uudistamassa. Vaikutusten mittaamista hankaloittaa se, että vapaakuukausiuudistuksen ja suojaosuuden korottamisen vaikutuksia ei ole eroteltavissa.

Esityksessä on arvioitu sen vaikutuksia ulosoton työmäärän lisääntymiseen. Vaikutustenarviointi on ulosoton näkemyksen mukaan oikea.

Ulosmittausjärjestelmä perustuu suojaosuuden määrään ja sen korottaminen vaikuttaa laajasti velallisiin, eikä ole ns. pienituloisiin kohdennettu toimenpide. Ulosottohelpotukset voidaan kohdentaa vähiten ansaitseviin henkilöihin ulosmittauksen vapaakuukausilla. Ulosoton näkemyksen mukaan suojaosuuden korottamisen vaikutukset olisivat pääosin negatiiviset, kun huomioon otetaan siitä aiheutuvat haitat yksilölle ja laajemmin yhteiskunnassa.

Kivistö Jarmo
Ulosottolaitos

Tammenkoski Riina
Ulosottolaitos